

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА І ВЛАДА»

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання
спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2022

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Публічна політика і влада» (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти усіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. С. О. Гайдученко. – Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2022. – 30 с.

Укладач д-р наук з держ. упр., доц. С. О. Гайдученко

Рецензент

Н. О. Кондратенко, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою менеджменту і публічного адміністрування, протокол № 1 від 1 вересня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА.....	5
Тема 1 Державна політика та врядування. Вироблення політики	5
Тема 2 Аналіз політики.....	6
Тема 3 Сфери та напрями політики.....	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	11
Тема 4 Правове регулювання суспільних відносин і нормотворча діяльність. Нормативно-правовий акт як основна форма права	11
Тема 5 Нормотворча юридична техніка. Експертиза нормативно-правових актів.....	14
Тема 6 Законодавчий процес. Підзаконна нормотворчість. Локальна нормотворчість.....	16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ЦИФРОВИЙ РОЗВИТОК ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ.....	22
Тема 7 Цифровий розвиток та електронна демократія.....	22
Тема 8 Розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28

ВСТУП

Сучасний етап переходу України до відкритого демократичного суспільства, глобалізація соціально-економічних відносин висувають нові вимоги до публічної влади. Розбудова сучасної системи державного та регіонального управління, завершення реформи децентралізації зумовлює необхідність впровадження нових цінностей та принципів публічного менеджменту в діяльність владних інститутів, вимагає підвищення результативності їх функціонування та якості послуг, що надаються населенню, а також забезпечення відкритості влади й співучасті громадян в управлінні. Вирішення цих завдань потребує сучасного підходу до організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування і обумовлює високий рівень професіоналізму управлінської еліти.

Публічна влада – дисципліна, яка спрямована на формування у студентів знань з теоретичних та прикладних засад вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень; теоретичних знань про нормотворчість, набуття умінь розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення; набуття навичок визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.

Завданням дисципліни є розкриття сутності основ державної політики та врядування; політичних інститутів та процесів прийняття політичних рішень; політико-правових основ участі громадян у публічній політиці, а також теорії та практики аналізу публічної політики; сфер та напрямів політики; розглядаються правове регулювання суспільних відносин і нормотворча діяльність; нормотворча юридична техніка та експертиза нормативно-правових актів; етапи законодавчого процесу, підзаконна нормотворчість, локальна нормотворчість; розглядається сутність та інструменти електронної демократії; державна політика щодо цифрового розвитку; надання державних послуг з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; питання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування тощо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА

Тема 1 Державна політика та врядування. Вироблення політики

Мета заняття: поглибити знання щодо основ державної політики та врядування; політичних інститутів та процесів прийняття політичних рішень.

Запитання для самоконтролю

1. Державна політика і демократичне врядування.
2. Доказова політика.
3. Цикл вироблення політики – етапи формування і реалізації державної політики.
4. Повноваження органів влади у формуванні і реалізації політики та участь громадськості.
5. Зміст державної політики.
6. Політика як процес: затрати, результати, впливи і наслідки. Рішення щодо політики.
7. Лідерство і цінності у формуванні політики.
8. Результативність, ефективність і економічність політики.
9. Прозорість і відкритість (публічність) процесу політики.
10. Взаємодія влади, бізнесу і громадянського суспільства у формуванні й реалізації політики.
11. Ресурси, механізми й інструменти політики.

Завдання 1

Складіть схему «Система державної політики» поясніть взаємозв'язки між окремими елементами.

Розкрийте роль кожного суб'єкта формування державної політики та політико-правові засади побудови правової держави. Участь державних службовців у політичному процесі.

Завдання 2

1. З застосуванням методики «дерево цілей» ідентифікуйте суспільну проблему та визначте цілі державної політики щодо її вирішення.

2. На прикладі окремої суспільної проблеми визначте альтернативи її вирішення та виділіть найкращу альтернативу.

3. Наведіть приклади специфіки та особливості оцінних критеріїв альтернатив рішення окремих суспільних проблем.

4. Чи залежить цикл політики від місця розташування, режиму в країні? [1].

Завдання 3

1. Розкрийте зміст принципів прозорості та відкритості діяльності органів державної влади, його правові та організаційні аспекти.

2. Назвіть сфери в яких необхідно максимальне втручання держави.

3. В яких сферах необхідно мінімізація втручання держави? Чому?

4. Обґрунтуйте необхідність і межі втручання держави в економічну сферу.

5. Охарактеризуйте «оптимум за Парето» [1].

Завдання 4

На прикладі окремої суспільної проблеми зробіть аналіз стейкхолдерів процесу політики.

Дайте характеристику основним формам та механізмам впливу груп інтересів на державну політику?

Завдання 5

Обговоріть питання в малій групі.

1. Механізм реалізації та оцінювання державної політики.

2. Вимірювання результативності, ефективності й економічності державної політики.

3. Вплив глобалізації на формування та реалізацію державної політики.

Завдання 6

Проаналізуйте зарубіжний досвід публічного управління і публічної політики у зарубіжних країнах на прикладі Польщі, Франції, Німеччини.

Тема 2 Аналіз політики

Мета заняття: отримання навичок проведення аналізу державної політики та написання аналітичного документу (аналітичної записки) з рекомендаціями для органів влади.

Запитання для самоконтролю

1. Унормування процедур аналізу політики в Україні та світі. Процедури аналізу політики.
2. Види аналізу політики. Економічний, політичний і соціальний аналіз.
3. Цифровізація аналізу політики і роль великих даних.
4. Цілі і завдання політики.
5. Ідентифікація проблеми/питання для аналізу політики.
6. Аналіз середовища політики і стейкхолдерів.
7. Формулювання та порівняльний аналіз альтернативних варіантів політики.
8. Аналітичні процедури на етапах моніторингу і оцінювання політики.
9. Бюджетування і ресурсне забезпечення політики. Показники успішності реалізації політики.
10. Рекомендації щодо державної політики: підготовка аналітичних документів і презентація результатів аналізу політики.
11. Підстави для державного втручання. Обмеження політики.

Завдання 1

Обговоріть питання в малій групі.

1. На яких суспільних цінностях ґрунтується аналіз державної політики ?
2. Які характерні риси аналітичної чутливості аналітика політики ?
3. Як ви розумієте підхід, що технологічні аспекти аналізу державної політики не мають визначального значення для його якості ?

Завдання 2

Дискусія (за методом «Прес»). Кому, на вашу думку, варто віддати перевагу у праві здійснювати аналіз політики в Україні – державним органам влади та управління, громадським організаціям, незалежним дослідницьким центрам, запрошеним іноземним експертам, ЗМІ, іншим? Чому?

Вам потрібно вибрати та аргументувати чітко визначену позицію із зазначеної проблеми, що обговорюється. За допомогою цього методу Ви зможете навчитися формулювати та висловлювати свою думку з дискусійного питання аргументовано, чітко, лаконічно.

Метод «Прес» має таку структуру та етапи:

1. ПОЗИЦІЯ. Я вважаю, що... (висловіть свою думку, проясніть, в чому полягає ваша точка зору)
2. ОБГРУНТУВАННЯ. ...тому, що... (визначте на чому ґрунтуються докази на підтримку Вашої позиції)

3. ПРИКЛАД. ...наприклад... (наведіть факти, які демонструють Ваші докази та посилять Вашу позицію)

4. ВИСНОВКИ. Тому я вважаю... (узагальніть власну думку, зробіть висновок про те, що необхідно робити) [1].

Завдання 3

Ділова гра «Ідентифікація проблеми для аналізу державної політики».

Завдання: сформулюйте проблему, придатну для аналізу політики, визначте замовника, мету й альтернативні варіанти вирішення проблеми.

Заняття поділяється на дві умовні частини:

1. Самостійна робота слухачів у «міні аналітичних» групах.
2. Презентація і вибір проблеми з рекомендованою альтернативою її вирішення для внесення до порядку денного [1].

Завдання доцільно виконувати за шаблоном:

Проблема	Замовник	Мета	Альтернативи	Ухвалення рішення
				1. Status-quo 2. 3. 4.

Завдання 4

Робота у малих групах (у вигляді дискусії із запропонованих питань).

1. Громадянське суспільство як суб'єкт формування цілей публічної політики та публічного управління.
2. Політична культура та її роль у формуванні громадянської позиції.

Завдання 5

Дайте відповіді на питання, обґрунтуйте свою думку.

1. Як ви гадаєте, наскільки може бути ефективною перерозподільча політика в сучасному суспільстві?
2. Чому перерозподільна політика характеризується високим рівнем конфліктності між її учасниками?
3. Чому саме такі типи державної політики придатні для аналізу ?

Завдання 6

Напишіть аналітичний документ (аналітичну записку) з дослідження, або аналізу проблеми політики за запропонованою схемою.

1. Визначення проблеми для аналізу.
2. Підстави для державного втручання.
3. Консультації (аналіз стейкхолдерів).
4. Моделювання проблеми.
5. Альтернативні варіанти розв'язання проблеми.
6. Рекомендації та впровадження.

Тема 3 Сфери та напрями політики

Мета заняття: поглибити знання щодо окремих сфер та напрямів державної політики.

Запитання для самоконтролю

1. Типологія політики: види, сфери, напрями.
2. Багаторівневність політики: наднаціональний, національний, регіональний і місцевий рівень, їх взаємодія.
3. Належне врядування: сервісна держава і місцеве самоврядування.
4. Парламентаризм як підґрунтя політики народовладдя.
5. Цифрове врядування і політика.
6. Сфери і засади внутрішньої і зовнішньої політики та їх характеристика.
7. Політика європейської взаємодії і євроатлантичної співпраці.
8. Національні інтереси, конфлікти і міжнародна взаємодія у політиці.
9. Міжнародна безпека, основні загрози міжнародній безпеці.
10. Національна безпека і безпекова політика. Стратегія національної безпеки України.

Завдання 1

Розглянути державну політику та управління у окремих сферах суспільного життя. Розкрити сутність державної регіональної політики.

Завдання 2

Виконати наступні завдання:

1. Написати есе на тему: «Раціональні та ірраціональні чинники прийняття політичних рішень»

2. Проаналізувати обмеження раціональної моделі прийняття політичних рішень.

3. Здійснити порівняльну характеристику «потоквої» моделі Д.Кінгдона та моделі «раундів» Г.Тейсмана.

4. Проаналізуйте чинники обрання стиля прийняття політичного рішення [1].

Завдання 3

Виконати наступні завдання:

1. Здійсніть порівняльну характеристику моделей прийняття урядових рішень.

2. Підготуйте есе на тему: «Засоби узгодження інтересів в процесі прийняття державного рішення». 3. Запропонуйте критерії оцінки результатів впровадження державного рішення.

4. Визначте технології блокування просування державних рішень [1].

Завдання 4

1. Підготуйте аналітичну записку «Артикуляція та агрегація соціально-політичних проблем в програмах політичних партій України».

2. Здійсніть ієрархію суб'єктів формування політичного порядку денного.

3. Охарактеризуйте механізм просування конкретної соціально-політичної проблеми до політичного порядку денного [1].

Завдання 5

Обрати проблему державної політики, щодо якої будуть розроблятися альтернативи вирішення. «Запропонуйте можливі варіанти вирішення зазначеної проблеми» [1].

Завдання 6

Сформулюйте зовнішньополітичну проблему, придатну для аналізу, визначте мету, замовника й альтернативні варіанти вирішення проблеми. Заняття поділяється на два етапи:

1. Самостійна робота слухачів у міні-аналітичних групах.

2. Презентація і аналіз проблеми з рекомендованою альтернативою вирішення [1].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Тема 4 Правове регулювання суспільних відносин і нормотворча діяльність. Нормативно-правовий акт як основна форма права

Мета заняття: розглянути правове регулювання суспільних відносин і нормотворчу діяльність; нормативно-правовий акт як основну форму права.

Запитання для самоконтролю

1. Правове регулювання суспільних відносин.
2. Поняття нормотворчої діяльності (нормотворчості).
3. Суб'єкти нормотворчої діяльності.
4. Результат нормотворчої діяльності. Форма (джерело) права як спосіб зовнішнього прояву норм права. Види форм права.
5. Нормотворчий процес. Стадії нормотворчого процесу.
6. Види нормотворчої діяльності.
7. Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Юридична сила нормативно-правових актів.
8. Види законодавчих актів.
9. Види підзаконних нормативно-правових актів.
10. Система нормативно-правових актів: зміст та ієрархія.

Завдання 1

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України» підібрати з діючого законодавства нормативні положення, що ілюструють структурні частини юридичної норми (гіпотезу, диспозицію, санкцію).

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України» підібрати з діючого законодавства юридичні норми, пояснити їх структуру, спосіб викладення в статтях нормативно-правових актів [16].

Завдання 2

Прочитайте розділ IV «Законодавча процедура» Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI і визначте стадії законодавчого процесу [16].

Завдання 3

Визначить, які ознаки відносяться до законів, а які до підзаконних нормативно-правових актів [16].

Завдання 4

До кожного поняття підібрати правильне визначення та позначте його порядковий номер. Результат викладіть у конспекті [16].

Кодекс	1	Основний закон, що регламентує основи суспільного, політичного, економічного життя суспільства, права і свободи громадян
Забезпечуючий (оперативний) закон	2	Законодавчий акт, що регламентує певну і обмежену сферу суспільного життя відповідно до конституції та приймається парламентом у звичайному порядку (простою більшістю голосів)
Конституційний закон	3	Законодавчий акт, в якому об'єднуються і систематизуються юридичні норми, що регламентують певну сферу суспільних відносин
Конституція	4	Законодавчий акт, яким вводиться в дію окремий закон, ратифікується міжнародний договір та ін. (закон, що містить норми про норми)
Звичайний закон	5	Закон, що вносить зміни до Конституції

Завдання 5

У законодавстві України та юридичній літературі терміни «чинність» і «дія» нормативно-правових актів переважно використовують як синоніми. Однак, існує й інша, логічно обґрунтована наукова позиція, відповідно до якої ці поняття слід розрізняти. Такий підхід використано в наведеній нижче ст. 61 проекту Закону України «Про нормативно-правові акти» (№ 7409 від 01.12.2010).

Стаття 61. Дія нормативно-правового акту у часі

1. Дія нормативно-правового акту починається з моменту набрання ним чинності і закінчується моментом припинення його чинності.

2. У разі потреби окремі положення нормативно-правового акту можуть вводиться в дію пізніше дня набрання ним чинності. Введення в дію окремих положень нормативно-правового акту не може передувати дню набрання чинності таким актом. Поясніть, яка відмінність між поняттями «чинність нормативно-правових актів» і «дія нормативно-правових актів».

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України», підберіть приклади розділів «Прикінцеві положення» законодавчих актів, в яких окремі положення закону або закон у цілому вводяться в дію пізніше дня набрання ним чинності [16].

Завдання 6

Основними принципами законодавчої діяльності є:

- визнання людини найвищою соціальною цінністю, визначальна роль прав і свобод людини і громадянина та їх гарантування державою;
- демократизм та соціальна спрямованість законодавчої діяльності, гласність, врахування громадської думки;
- верховенство права, конституційність і законність законодавчої діяльності та законів;
- системність, прогнозованість і наукова обґрунтованість законодавчих рішень;
- плановість законодавчої діяльності.

Яким чином, на вашу думку, ці принципи мають бути реалізовані в практиці нормотворчості? Проаналізуйте розділ IV «Верховна Рада України» Конституції України та розділ IV «Законодавча процедура» Закону України Про Регламент Верховної Ради України № 1861-VI від 10.02.2010 р. Чи відображені ці принципи законодавчої діяльності в названих актах? Якщо так, то в яких саме нормативних положеннях даних актів? [16].

Завдання 7

У юридичній науці поняття «суб'єкт нормотворчості» має неоднозначне тлумачення:

1. Суб'єкт нормотворчої діяльності – фізична або юридична особа, яка бере участь в нормотворчій діяльності.
2. Суб'єктами нормотворчості є органи державної влади та посадові особи, яким надано повноваження приймати (видавати) нормативні акти, а рівно надано право виступати з офіційною нормотворчою ініціативою. Учасниками нормотворчого процесу є інші органи, організації та посадові особи. Це ті суб'єкти права, які розробляють проекти нормативних актів, обговорюють і узгоджують їх, дають експертні висновки і т.д.

Поясніть, у чому полягає суттєва різниця між цими визначеннями. Проаналізуйте наведену нижче ст. 3 проекту Закону України «Про нормативно-правові акти» (№ 7409 від 01.12.2010). Який підхід до розуміння поняття «суб'єкт нормотворчості» використано в даному законопроекті?

Стаття 3. Суб'єкти нормотворення

Відповідно до Конституції та законів України суб'єктами нормотворення є:

- 1) громадяни України;
- 2) Верховна Рада України;
- 3) Президент України;
- 4) Кабінет Міністрів України;
- 5) міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи;
- 6) інші органи державної влади, яким відповідно до законодавства надано повноваження суб'єктів нормотворення;
- 7) голови місцевих державних адміністрацій;
- 8) територіальні громади;
- 9) органи місцевого самоврядування [16].

Завдання 8

Традиційно склалося, що у юридичній літературі поняття «нормотворчість» і «правотворчість» використовуються як синоніми та означають діяльність, пов'язану з виробленням юридичних норм. Водночас, окремі автори вказують на те, що ці поняття не є тотожними. Проаналізуйте наведені твердження:

1. У суспільстві існують різні норми, з яких лише певну частину становлять юридичні норми. Нормотворчість (у значенні творення норм) є поняттям більш загальним порівняно з правотворчістю (у значенні творення норм права або юридичних норм).

2. Термін «правотворчість» використовується для позначення загального процесу прийняття правових актів незалежно від їх виду, а «нормотворчість» – для видання лише нормативно-правових актів.

Яке з наведених тверджень, на вашу думку, більш логічно обґрунтовує відмінність між поняттями «нормотворчість» і «правотворчість»? На чому ґрунтується ваша думка? [16].

Тема 5 Нормотворча юридична техніка. Експертиза нормативно-правових актів

Мета заняття: поглибити знання щодо нормотворчої юридичної техніки та експертизи нормативно-правових актів.

Запитання для самоконтролю

1. Поняття та види юридичної техніки. Нормотворча техніка.
2. Форми нормотворчої техніки.
3. Правові положення та їх види.
4. Поняття експертизи нормативно-правових актів, її види.
5. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського союзу.

Завдання 1

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України» підберіть з чинного законодавства приклади використання в текстах нормативно-правових актів різних видів термінів. Результат викладіть у конспекті за такою схемою:

1. Загальновживані терміни
2. Загальновживані терміни, що мають у нормативно-правовому акті особливе, більш точне, спеціальне значення
3. Професійні терміни
4. Юридичні терміни
5. Архаїзми
6. Історизми
7. Жаргонізми (арго)
8. Іноземні слова (словосполучення)
9. Правові аббревіатури
10. Правові символи
11. Оціночні поняття [16].

Завдання 2

Підібрати проект нормативно-правового акту, використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України». Тема проекту нормативно-правового акту не повинна бути глобальною.

Використовуючи Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів, що схвалені Постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 № 41, підготувати експертний висновок [16].

Завдання 3

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України», ознайомтесь з наступними нормативно-правовими актами:

1. Ст. 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 (Угоду ратифіковано Законом № 237/94-ВР від 10.11.1994).

2. Законом України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 № 1629-IV (з наступними змінами).

3. Положенням про Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1365 (з наступними змінами)).

4. Положенням про Державний департамент з питань адаптації законодавства (затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24.12.2004 № 1742 (з наступними змінами)).

Доповніть відповіді та викладіть їх у конспекті:

1. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу – це...

2. Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є...

3. *Acquis communautaire* – це...

4. Законодавство Європейського Союзу складають наступні правові акти: ...

5. Пріоритетними сферами адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є...

6. Послідовність здійснення адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у пріоритетних сферах є наступною:...

7. Координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу – це...

8. Державний департамент з питань адаптації законодавства – це... [16].

Завдання 4

Визначити пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

У чому полягають особливості розгляду законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, що належать за предметом правового регулювання до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу [16].

Тема 6 Законодавчий процес. Підзаконна нормотворчість.

Локальна нормотворчість

Мета заняття: поглибити знання щодо законодавчого процесу, підзаконної нормотворчості, локальної нормотворчості.

Запитання для самоконтролю

1. Поняття «законодавчий процес».
2. Підготовка законопроекту. Структура законодавчого акту.
3. Стадії законодавчого процесу. Право вето.
4. Види законодавчого процесу.
5. Підзаконна нормотворчість.
6. Локальна нормотворчість як особливий вид підзаконної нормотворчості.

Завдання 1

Під час проведення семінарського заняття студенти діляться на невеликі групи. Кожна група студентів має підготувати концепцію і текст законопроекту. Підготовлені концепція і проєкт законодавчого акту даються для аналізу іншій групі студентів. Завдання полягає в тому, щоб з'ясувати наскільки підготовлений текст законопроекту відповідає його концепції, виявити недоліки законопроекту. Результат роботи груп обговорюється на семінарському занятті.

При підготовці концепції проєкту законодавчого акта можна користуватися п. 2.2 «Концепція законопроекту» наступних методичних рекомендацій:

1. Методичні рекомендації з підготовки та оформлення проєктів законів (правила законопроектування) / Проєкт Центру політико-правових реформ. – Режим доступу : www.idealcountry.org.ua/misc/01.doc

2. Правила оформлення проєктів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації) / Підготовлено Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України. – Вид. 3, вип. і доп. – Київ : Програма сприяння Парламенту України, 2007. – 32 с. [16]

Завдання 2

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України», ознайомтесь з наступними нормативно-правовими актами та законопроектами, що визначають особливості прийняття окремих видів законодавчих актів:

1	Законопроекти про внесення змін до Конституції України	1. Розділ XIII «Внесення змін до Конституції України» Конституції України
2	Проект закону про Державний бюджет України на наступний рік	1. Конституція України. 2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (з наступними змінами)
3	Законопроекти про ратифікацію (денонсацію) міжнародних договорів	1. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 № 1906-IV
4	Законопроекти про внесення змін до законодавчих актів	1. Розділ IV «Законодавча процедура» Регламенту Верховної Ради України (затверджено Законом України від 10.02.2010 № 1861-VI (з наступними змінами)). 2. Розділ III «Внесення змін до законів» Методичних рекомендацій щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки (схвалено Постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 № 41). 3. Ст. 21 законопроекту «Про нормативноправові акти» від 01.12.2010 № 740
5	Кодифіковані законодавчі акти	1. Розділ IV «Законодавча процедура» Регламенту Верховної Ради України (затверджено Законом України від 10.02.2010 № 1861-VI (з наступними змінами)). 2. Ст. 11 законопроекту «Про нормативноправові акти» від 01.12.2010 № 740

Проаналізувавши вказаний нормативний матеріал, визначте особливості прийняття кожного виду законодавчих актів, а саме суб'єкт права законодавчої ініціативи, предмет законодавчого акту, особливості структури закону, особливості процедури прийняття, тощо. Результати викладіть у конспекті [16].

Завдання 3

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України», ознайомтесь з наступними нормативно-правовими актами, що визначають особливості прийняття підзаконних нормативно-правових актів органами державної влади:

1	Постанови Верховної Ради України, які містять положення нормативного характеру	<p>1. Ст. 84, 91 Конституції України (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 01.02.2011).</p> <p>2. Глава 24 «Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України» Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI (з наступними змінами).</p> <p>3. Указ Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» від 10.06.1997 № 503/97 (з наступними змінами).</p>
2	Укази Президента України, які містять положення нормативного характеру	<p>1. Ст. 106 Конституції України (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 01.02.2011).</p> <p>2. Указ Президента України «Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України» від 15.11.2006 № 970/2006 (з наступними змінами).</p> <p>3. Указ Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» від 10.06.1997 № 503/97 (з наступними змінами).</p>
3	Постанови Кабінету Міністрів України, що мають	<p>1. Ст. 117 Конституції України (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 01.02.2011).</p> <p>2. Ст.ст. 50 – 53 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 07.10.2010 № 2591-VI (з наступними змінами).</p>

	нормативний характер	<p>3. Розділ 5 «Підготовка проектів актів Кабінету Міністрів» Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України» від 18.07.2007 № 950 (з наступними змінами). 4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України» від 6.09.2005 № 870 (з наступними змінами).</p> <p>5. Указ Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» від 10.06.1997 № 503/97 (з наступними змінами).</p>
4	Акти центральних органів виконавчої влади	<p>1. Ст. 15, 23 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI. 2. Постанова колегії Міністерства юстиції України «Про затвердження Рекомендації з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів» від 27.03.1998 № 3. 3. Указ Президента України «Про опублікування актів законодавства України в інформаційному бюлетені “Офіційний вісник України”» від 13.12.1996 № 1207/96 // Урядовий кур’єр. — 19.12.1996</p>
5	Акти місцевих державних адміністрацій	<p>1. Ст. 6 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9.04.1999 № 586-XIV (з наступними змінами)</p>

Проаналізувавши вказаний нормативний матеріал, визначте особливості прийняття нормативно-правових актів органами державної влади. Результат викладіть у конспекті [16].

Завдання 4

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України», ознайомтесь з Положенням про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади (затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731) та з Порядком скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів,

занесених до державного реєстру (затверджено Наказом Міністерства юстиції України від 31.07.2000 № 32/5).

Подайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає державна реєстрація нормативно-правового акту?
2. Які нормативно-правові акти підлягають державній реєстрації?
3. Які акти не подаються на державну реєстрацію?
4. Які суб'єкти здійснюють державну реєстрацію нормативно-правових актів?
5. Який порядок державної реєстрації нормативно-правових актів?
6. Який порядок скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів? [16].

Завдання 5

Використовуючи інформаційно-пошукову систему «Законодавство України», ознайомтесь з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР (з наступними змінами). Визначте порядок прийняття актів органами та посадовими особами місцевого самоврядування. Результат викладіть у конспекті [16].

Завдання 6

Ознайомтесь із Статутом територіальної громади міста Харкова Режим доступу: (<https://www.city.kharkov.ua/uk/dokumenty/ustav-territorialnoj-gromadyi.html>):

1. Визначте структуру Статуту територіальної громади міста Харкова. Які питання регулюються Статутом?

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР (з наступними змінами) містить ряд статей, у яких прямо зазначається, що те чи інше питання може регулюватися статутом територіальної громади. Зокрема, це стосується порядку проведення загальних зборів громадян за місцем проживання (ч 3 ст. 8 Закону); порядку внесення місцевої ініціативи на розгляд ради (ч. 2 ст. 9 Закону); порядку обнародування рішення ради, прийнятого з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи (ч. 4 ст. 9 Закону); порядку формування та організація діяльності рад (ч. 4 ст. 10 Закону); порядку організації громадських слухань (ч. 4 ст. 13 Закону). Проаналізуйте, чи регулюються ці питання Статутом територіальної громади міста Харкова?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ЦИФРОВИЙ РОЗВИТОК ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ

Тема 7 Цифровий розвиток та електронна демократія

Мета заняття: розглянути сутність та інструменти електронної демократії; державну політику щодо цифрового розвитку.

Запитання для самоконтролю

1. Суть електронної демократії. Основні переваги електронної демократії.
2. Сектори та інструменти електронної демократії (електронні звернення, електронні петиції, електронне голосування, електронні консультації щодо політики та законодавства).
3. Суть та складові інформаційно-аналітичного супроводу публічного управління та адміністрування.
4. Організаційні технології підтримки публічного управління.
5. Державна політика щодо цифрового розвитку. Мета, основні цілі та завдання цифрового розвитку та електронної демократії в Україні.
6. Законодавче забезпечення розвитку електронного урядування.
7. Нормативно-правові засади надання електронних адміністративних послуг.
8. Розвиток цифрової економіки та суспільства (основні цілі та напрями цифрового розвитку, принципи цифровізації).
9. Цифрові стратегії та інтеграція до єдиного цифрового ринку ЄС.
10. Формування і розвиток цифрових навичок та цифрових компетентностей в суспільстві.
11. Формування стратегії впровадження інструментів електронної демократії. Технології електронного урядування.
12. Технології підтримки цифрових комунікацій публічних службовців. Цифрові технології підтримки співпраці публічних службовців.

Завдання 1

Вітчизняний досвід впровадження електронного управління.

Знайдіть, проаналізуйте і підготуйте аналітичний матеріал про впровадження електронного управління на загальнодержавному або місцевому рівні.

Завдання 2

Визначте:

1. Ризики впровадження електронного урядування.
2. Глобалізація та інтеграція як фактори впливу на електронне урядування.
3. Проблеми інтеграції інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту.

Завдання 3

Побудувати існуючу ієрархію документів з е-урядування, ув'язав їх з відповідними документами з питань інформатизації, розбудови інформаційного суспільства, інформаційної політики та політики інформаційної безпеки.

Завдання 4

Сформулюйте, які умови необхідні для успішної реалізації електронної демократії в Україні. Наведіть приклади інструментів електронної демократії, що впроваджені у зарубіжних країнах.

Завдання 5

Обрати орган влади чи орган місцевого самоврядування для вивчення досвіду використання електронних петицій та виконати такі завдання:

- ознайомитися з технологією реєстрації електронних петицій;
- проаналізувати зміст електронних петицій.

Звернути увагу на:

- оформлення порталу, його сприятливий інтерфейс;
- навчальні демо-ролики щодо реєстрації електронних петицій на порталі [4].

Завдання 6

Які нормативно-правові документи регулюють роботу із електронними зверненнями громадян? Вимоги до оформлення звернення громадян та терміни їх розгляду. Проаналізувати портали центральних та місцевих органів влади на предмет можливості подачі електронного звернення.

Завдання 7

Ознайомитись з рекомендаціями Міністерства юстиції щодо змісту інформації, що оприлюднюється в рубриці «Консультації з громадськістю», відповідно порядку проведення консультацій з громадськістю з питань

формування та реалізації державної політики, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України (Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_50623).

Завдання 8

Розглянути механізми та процедури, за допомогою яких громадскість може представляти свої інтереси, або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень Харківською обласною державною адміністрацією (Режим доступу: <https://kharkivoda.gov.ua/>).

Ознайомитись з порталом Громадянське суспільство і влада (Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada>).

Тема 8 Розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування

Мета заняття: поглибити знання щодо надання державних послуг з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; розглянути питання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування; впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні.

Запитання для самоконтролю

1. Поняття та основні характеристики електронних послуг. Надання державних послуг з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Центральні органи виконавчої влади, відповідальні за формування та реалізацію політики впровадження електронного урядування.

3. Електронний парламент в Україні та світі.

3. Розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування. Індекс розвитку електронного урядування. Індекс електронної участі.

4. Інформаційна безпека в електронному урядуванні.

5. Впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні.

6. Формування інформаційного суспільства та програми інформатизації територіальних громад.

7. Електронна партисипація: інформаційні технології залучення громадян до процесу прийняття управлінських рішень.

8. Диджиталізація в територіальних громадах: громада в смартфоні.

Завдання 1

Ознайомитись з порталом «Дія». Визначити:

1. Які послуги громадянам та бізнесу надаються на порталі.
2. Оцінити оформлення порталу, зручність користування, інформативність порталу.
3. Зробити порівняльну характеристику вітчизняного та декількох зарубіжних порталів.

Завдання 2

Визначте проблеми інтеграції інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту.

Завдання 3

Зробіть розгорнутий аналіз інтернет-порталу центрального, регіонального та місцевого органу державної влади та органу місцевого самоврядування за запропонованою схемою.

1. Розкрити структуру сайту та охарактеризувати основні елементи.
2. Виявити наявність фактографічної інформації на сайті; інформації про посадових осіб; контактної інформації.
3. Охарактеризувати можливості пошуку офіційної інформації на сайті.
4. Навести приклади знайдених на сайті офіційних документів (повна назва, адреса, додаткові відомості про документ).
5. Наявність зворотнього зв'язку, тощо.

Завдання 4

Ознайомитися з головними державними порталами електронного уряду зарубіжних країн. Що саме із зарубіжного досвіду на Ваш погляд доцільно запровадити?

Завдання 5

Заповніть таблицю «Загрози інформаційній безпеці України». Які державні органи забезпечують інформаційну безпеку?

Загрози (внутрішні, зовнішні)	Чинники ескалації (причини поширення)	Можливі негативні наслідки

Завдання 6

Складіть схему «Структура компонентів національної інфраструктури захисту інформації». Окремо розгляньте законодавчу, економічну, технічну, Організаційну компоненту.

Завдання 7

Ознайомитесь з Доктриною інформаційної безпеки України. Які національні інтереси України в інформаційній сфері? Які пріоритети державної політики в інформаційній сфері?

Завдання 8

Ознайомитися з директивами ЄС з питань кібербезпеки та захисту персональних даних.

Завдання 9

Проаналізуйте досвід упровадження електронного урядування у Києві, Львові та Вашому місті (іншому місті – за вибором) за такими складовими:

1. Нормативно-правове забезпечення.
2. Інфраструктура електронного урядування на рівні міста.
3. Безпечне місто.
4. Центри надання адміністративних послуг, у тому числі е-послуги та сервіси.
5. Реєстр територіальної громади.
6. Засоби спільної роботи.
7. Система е-документообігу.
8. Офіційний сайт міста та його наповнення.
9. Підтримка громадських ініціатив.
10. Е-петиції та участь громадян в забезпеченні розвитку міста.
11. Інформатизація міських галузей та галузеве е-урядування (е-медицина, е-освіта, е-торгівля, е-транспорт, е-туризм тощо).
12. Муніципальна картка.
13. Портал відкритих даних.
14. Відкритий бюджет.
15. Використання соціальних мереж та інших каналів комунікації з громадянами та бізнесом. Оформте отримані результати у вигляді порівняльної таблиці та визначте місто з найкращими показниками [7].

Завдання 10

Проаналізуйте досвід впровадження електронного урядування у двох областях України – на вибір) за такими складовими:

1. Нормативно-правове забезпечення.
2. Інфраструктура електронного урядування на рівні регіону.
3. Безпека.

4. Центри надання адміністративних послуг, у тому числі е-послуги та сервіси.

5. Реєстр територіальних громад.

6. Засоби спільної роботи.

7. Система е-документообігу.

8. Офіційний сайт обласної ради (обласної адміністрації) та його наповнення.

9. Підтримка громадських ініціатив.

10. Е-петиції та участь громадян у забезпеченні розвитку регіону.

11. Галузеве е-урядування (е-медицина, е-освіта, е-торгівля, е-транспорт, е-туризм тощо).

12. Портал відкритих даних.

13. Відкритий бюджет.

14. Використання соціальних мереж та інших каналів комунікації з громадянами і бізнесом.

Оформіть отримані результати у вигляді порівняльної таблиці. Зазначте проблеми, які гальмують процес розвитку електронного урядування у цих регіонах. Запропонуйте свої варіанти їх розв'язання [7].

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новакова О. В. Аналіз державної політики : навч. посібник / О. В. Новакова, Н. П. Пашина. – Луганськ, 2013. – 262 с.
2. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2014. – 448 с.
3. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 1 : Малиновський В. Я. Вступ до курсу. Концептуальні засади електронного урядування та електронної демократії / [В. Я. Малиновський, Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко]. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 70 с.
4. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 3 : Грицяк Н. В. Електронна демократія : основи та стратегії реалізації / [Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, І. Б. Жиляєв]. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 84 с.
5. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 4 : Семенченко А. І. Публічна політика та управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування / [А. І. Семенченко, А. О. Серенок]. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 80 с.
6. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 6 : Полумієнко С. К. Моніторинг, оцінювання та прогнозування розвитку системи електронного урядування / С. К. Полумієнко. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 64 с.
7. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 7 : Чукут С. А. Розвиток електронного урядування на місцевому та регіональному рівнях / [С. А. Чукут]. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 72 с.
8. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 10 : Матвійчук Р. М. Електронні послуги / [Р. М. Матвійчук, С. П. Кандзюба]. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 60 с.
9. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 13 : Хошаба О. М. Захист інформації в системах електронного урядування / [О. М. Хошаба]. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 72 с.

10. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 14 : Кандзюба С. П. Електронна взаємодія органів публічної влади / [С. П. Кандзюба, О. М. Хошаба, Ю. Б. Пігарєв]. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 60 с.
11. Електронне урядування : підручник / авт. кол. : В. П. Горбулін, Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, О. В. Карпенко та ін. ; за заг. ред. проф. Ю. В. Ковбасюка ; наук. ред. проф. Н. В. Грицяк, проф. А. І. Семенченка. – Київ : НАДУ, 2014. – 352 с.
12. Липовська Н. А. Публічна політика : навч. посібник / Н. А. Липовська, І. В. Письменний. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 104 с.
13. Публічна політика : навч. посібник / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. – Київ : НАДУ, 2016. – 340 с.
14. Публічна політика : навч. посібник / А. І. Неділько, В. П. Задорожний, В. В. Бойко. – Полтава : ПолтНТУ, 2018. – 225 с.
15. Риндюк В. І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. І. Риндюк. – Київ : КНЕУ, 2009. – 162 с.
16. Риндюк В. І. Нормотворча діяльність : практикум / В. І. Риндюк ; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Ф. П. Шульженка. – Київ : КНЕУ, 2013. – 127 с.
17. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. – С.93.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА І ВЛАДА»

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти усіх форм навчання
спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування)*

Укладач **ГАЙДУЧЕНКО** Світлана Олександрівна

Відповідальний за випуск *М. М. Новікова*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *С.О. Гайдученко*

План 2022, поз. 327М

Підп. до друку 29.09.2022. Формат 60 × 84/16.
Електронне видання. Ум. друк. арк. 1,7

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.